

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. De Impotentiae Varietate & Causis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

patri: &, si eam excluderet, qua ratione dispensari posset ad matrimonium cum eâ, quæ à patre extra matrimonium carnaliter cognita, itaque cum suo principio una caro est effecta? ut cum *citt. DD. rectè advertit Perez disp. 31. s. 3. n. 6.* Unde planè corrumpit ratio contrariæ Opinionis.

52. Leges etiam Civiles aliud non evincunt, quam ejusmodi nuptias, propter naturalem quandam indecentiam, meritò prohiberi & irritari potuisse: & quia prohibita & irritata sunt, pro incestuosis Jure haberi. A Concilio autem Arvernenâ matrimonio cum privigna inito, cum Jus Naturæ perrumpi dicitur, id de Jure solum prohibente, non etiam de irritante exaudiendum, desumitur ex eo; quòd idem asserat de matrimonio inito cum forore uxoris, naturaliter non decente & illicito, nisi gravi causa coonestetur, *cit. Pontius n. 9.*

53. Non majorem vim habent textus legis Divinæ. Veteris quidem; quia hæc

ejusmodi matrimonium nusquam irritavit. Gravissimis autem penis id meritò subjecit propter maximam indecentiam: propter quam ad ipsum dispensatio ab Ecclesia nunquam est impetrata: neque ejus in posterum impetranda spes est, extra casum urgentis omnino extraordinariæ necessitatis. Patris etiam & filii cum eadem puella concubitus abominandum scelus reputatum apud Amos est, fuitque; quòd non incestus tantum, sed cujusdam adulterii omni Jure damnati & apud Gentes scandalosi habuerit rationem. Novæ autem Legis sive *cap. 5. v. 1. cit. textus*; quia isto sermo est, de matrimonio à filio inito cum uxore patris adhuc viventis: quod non obscurè innotuit ipse Apostolus, dum ait, *Hæc scripsi non propter eum, qui fecit injuriâ, nec cum quo passus est, intellige Patrem adhuc viventem 2. Corinth. cap. 7. v. 12.* hoc enim solum inter Gentes inauditum erat. Ita Seditius, Cajetanus & alii à Cornelio *in cap. 5. v. 1. relati.*

TITULUS XV.

De Frigidis & Maleficiatis, & Impotentia coeundi.

Rerquam molestæ Curiarum Ecclesiasticarum Præsidibus esse solent lites, ortæ super impotentia coeundi; quòd ejus certa ratio, etiam Medicæ artis peritorum auxiliò investigata, sæpe vix, & nec sic quidem deprehendatur; & propterea sententias super ea, quacunque circumspeditione latas, retractare sit necesse.

ARTICULUS I.

De Impotentia Varietate & causis.

SUMMARIUM.

1. Impotentia duplex acceptio: 2. Et I.

2. Et I. alia est ad Coitum, alia ad Generationem.
3. Declaratur natura,
4. Et causa impotentia ad Coitum,
5. Et ad Generationem.
6. II. Alia Perpetua, alia Temporanea.
7. Qua sine vita periculo naturaliter tollitur, perpetua non est.
8. III. Alia Absoluta, alia Respectiva.
9. Respectivam aliquando perpetuam esse, negantium,
10. Et affirmantium vera Opinio.
11. Impotentiam tollere conjuges,
12. Licet non cum mortis & gravissima infirmitate,
13. Cum gravis tamen doloris periculo tenentur,
14. Non etiam cum dubium est periculum mortis.
15. Impotentia aliquando oritur ex maleficio,
16. Passione cum demone inducta:
17. Et variis mediis tollitur,
18. Licite mediis spiritualibus:
19. Illicite maleficio contrario,
20. Et secundum aliquos illius signi remotione:
21. Que verius licita est,
22. Et pactum diabolicum solvit,
23. Sine nove passionis interventu.
24. Licita etiam est maleficii ei contrarii positio.

1. **I**mpotentia nomine late & genericè accepto venit quæcumque & undecumque proveniens maris ac feminae inhabilitas ad procreationem prolis & speciei propagationem. Presertim ac specificè sumptum eam duntaxat ad hanc inhabilitatem denotat, quæ provenit ex naturali defectu partium corporis genitalium, illorum coitum sive carnalem commixtionem impediens: & opponitur impotentia sive inhabilitati ad

coitum, ex frigiditate vel maleficio proveniente, secundum propositam Rubricam & notata à Gonzalez in c. Laudabilem §. n. 5. pr.

Priori modo & genericè accepta impotentia, alia Coeundi & alia Generandi est, Sanchez Lib. 7. de Matr. disp. 92. n. 1. in fine & Medicæ artis peritissimus totiusque Ecclesiastici status Archiater generalis Paulus Zacchias Lib. 3. Q. Q. Medico-Legal. Tit. 1. q. 1. n. 8.

Coeundi, sive ad copulam carnalem perfectam, impotentia est vitium naturale vel accidentale impediens maris ac feminae carnalem commixtionem, quæ fit per vas femineum penetrationem & seminis in id effusionem, Panormit. in c. Quod sedem 2. n. 5. Sanchez cit. disp. 92. n. 7. & disp. 99. n. 37. Tannerus Tom. 4. disp. 8. q. 4. n. 131. Palao Tract. 28. disp. 4. p. 14. §. 5. n. 1. Perez disp. 37. de Matrim. f. 1. n. 1. Gobat Experient. Tract. 9. n. 413. Pirrhing ad hanc Rubric. n. 1. & Zacchias cit. q. 1. n. 1. Secundum quos DD. ut mas ad copulam carnalem potens sit, necessarium est, ut femineum vas penetrare, & in id humanum semen effundere valeat: nec sufficit, quod id sine seminis effusione penetrare, aut sine penetratione semen circa id effundere possit: etiamsi circa id effusi seminis pars aliqua matricis virtute attrahatur, ut aliis DD. relatis docent Hurtadus de Matrim. disp. 22. diff. 3. n. 6. cit. Palao §. 2. n. 1. & Perez f. 2. n. 6. Ratio est; quia per hujusmodi copulam, seu potius conatum ad eam, mas & femina una caro non efficiuntur; ut matrimonium inter eos initum verè consummetur, juxta c. Laudabilem cit.

Quin, ut copula carnalis perfecta & ad matrimonii consummationem sufficiens sit, femineum seminis cum masculino concursum exigit Medicæ artis peritorum

H h

ritorum

ritorum præsertim RR. sententia multò communior: quam comprobatur laudatus Zacchias q. 7. à n. 10. secundum quam proinde ad matrimonium validè ineundum habilis non est femina, quæ semen emittere non valet, ut probè agnoscit Sanchez cit. disp. 92. n. 9. licet ipse contrarium sentiat; quòd, femina semen ad generationem multum quidem conferre, sed necessarium non esse, credat.

4. Habet coeundi sive ad copulam impotentia varias causas; aliquando enim oritur ex defectu ætatis ad illam nondum aut non amplius aptæ: aliquando ex temperamento ipsius maris, vel nimis frigido & deficiente spiritibus ad illam excitantibus, vel nimis calido & feminis præproperâ expulsiõne, ejus intra vas effusionem ac exceptionem impediente: aliquando ex defectu partium genitalium ejusdem maris; quòd careat semine aut testibus, vel hos ineptos aut semen spurium, vel virgam habeat flaccidam aut nimis exillem vel magnitudine, præsertim crassitie, excedentem: aliquando ex maleficio, quò mali homines pessimis artibus, plerumque auxiliò dæmonis maris & feminae mutuam appropinquatiõnem, spirituum excitationem & ad partes genitales commotionem, istarumve motum, feminis effusionem & in debitum vas immisionem impediens, homines ad coitum inhabiles reddere aliquando solent: aliquando ex certorum medicamentorum, ciborum & exercitiorum usu, ex intemperie aëris aliisve extraneis causis, cit. Sanchez disp. 92. n. 1. & disp. 94. n. 2. & Zacchias q. 1. à n. 10.

5. Generandi, sive ad generationem, impotentia est vitium naturale vel accidentale, impediens quò minus ex maris ac feminae coitu, seu copula carnali perfecta prolis generatio & speciei propaga-

tio sequatur: quòd vitium aliquando se tenet ex parte maris, ob caloris, frigoris vel alterius qualitatis prædominantis excessum: aliquando ex parte feminae, ob eandem aliãve causam: aliquando ex parte utriusque, ob temperamentum ac feminis nimiam disconvenientiam aut etiam convenientiam, infæcundi aut steriliis: aliquando provenit ex maleficio, medicamentis, cibis, aliisve causis extrinsecis, femina nimium alterantibus: de quibus latè Zacchias cit. q. 1. à n. 8. & 23.

Hòc locò proposita impotentia coeundi sive ad copulam alia est Perpetua, quæ per media licita, hoc est, arte Medica sine gravi periculo & damno salutis corporalis, vel per consuetos Ecclesie Exorcismos non potest tolli: etiamsi tolli valeat per miraculum, vel artem magicam aut cum periculo & damno salutis corporalis. Alia solum Temporanea, quæ sine tali periculo per naturalia & licita media tolli potest, ut desumitur ex Innocentii III. verbis, *Nos perspicaciter attendentes, quòd impedimentum illud non erat perpetuum, quòd præter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit removeri, c. Fraternalitatis 6.* quò textu Opera humani nomine, non quodcumque, sed illud solum, quòd est licitum ac honestum intelligunt DD. apud Barbosam in c. cit. n. 9. Cùm illud solum dicatur posse, quòd, non naturaliter tantum, sed etiam justè facerè possumus, can. *Faciatis 15.* junctâ Glosâ V. *Eòdem, 22. q. 2.* Sylvester V. *Matrimonium 8. q. 16. d. 6.* Navarrus *Manual. cap. 22. n. 59. cit. Sanchez disp. 94. à n. 8.* Laiman. *Lib. 5. Tract. 10. p. 4. cap. 11. n. 1.* & Palao cit. §. 1. n. 4. ubi tamen

Dubium est, an perpetua reputanda sit impotentia, quæ sine vitæ quidem, at non

at non sine gravis morbi periculo tolli potest. Eam enim etiam, quæ sine istius periculo tolli nequit, perpetuam esse, præter nonnullos alios existimant Vega *Tom. 2. Summa cap. 34. casu III.* & Henriquez *Lib. 12. cap. 7. n. 6.* quod, licet *c. cit.* nomine *Corporalis* vel maximè intelligatur ipsius vitæ; non tamen excludatur, nec excludi Jure valeat periculum morbi gravis, cum; quod hujusmodi morbi est, mortis periculum inducat. Verùm, quia gravis morbus etiam is censetur, qui, licet gravem molestiam ac dolorem afferat, cum mortis tamen periculo conjunctus non est, perpetua reputanda non est impotentia, quæ cum ejusmodi morbi, vitæ discrimen non adducens, periculo tolli potest; quia *c. cit.* nomine *Corporalis* ipsius mortis periculum denotari, apertè insinuat Papa, id, quod *V. Quamvis Corporale* nominavit §. *Per hæc autem Mortis periculum* vocans, Zabarella *in c. cit. n. 5. cit.* Sanchez *disp. 93. n. 18.* & Palao *p. 14. §. 1. n. 4.*

8. Eadem coeundi impotentia alia est Absoluta sive respectu omnium diversi sexus personarum: alia solummodo Respectiva, sive respectu unius duntaxat vel etiam plurium similium, non respectu omnium diversi sexus personarum: quæ aliquando provenit ex maleficio, viri cum una duntaxat vel certis quibusdam fœminis, aut fœminæ cum uno vel certis aliquot viris, non etiam cum aliis, carnalem commixtionem impediens: aliquando ex partium genitalium maris ac fœminæ disconvenientia; quod ille virgam nimis exilem aut magnitudine excedentem, ista vulvæ os nimis angustum, & aliquando nimis amplum, habeat; ut licet ille cum alia muliere, ista cum alio viro congressi valeat, verè tamen copulari ob defectum proportionis inter par-

tes illas non possit: aliquando ex alia non congrua dispositione corporum vel animi passionum, odii & quandoque amoris vehementia, aut aliis causis explicatis à laudato Zacchia *q. 6. à n. 1.* Ubi

Dubium est primò, an impotentia solum respectiva, sive ex defectu naturali sive ex maleficio proveniens, perpetua esse possit, fuere enim DD. qui id negarent, secuti S. Bonaventuram *in 4. dist. 34. q. 2. art. 3.* & Petr. de Ledesma *de Matrim. q. 58. art. 2. dub. 5.* pro quorum Opinione faciunt primò *can. Requisisti 33. q. 1. verba, Nam si huic non poterat concordare naturaliter*, hoc est, cum ea coire, *quomodo alteri conveniet?* cum naturalis frigiditas aut maleficio, coitum impediens cum una, eum cum alia quoque sit impeditura, ut quibusdam placet apud Glosam *in can. cit. V. Naturaliter.* Secundò, *c. Laudabilem & c. Fraternalitatis cit.* quorum textuum utroque ob coeundi impotentiam, diuturnò experimentò probatam, separatòrum matrimonium ex ea solum causa reintegratum est; quod, in casu prioris, virum cum alia muliere: in posterioris autem casu, fœminam cum alio viro coire potuisse, fuerit compertum, minimè obscurò argumentò, conjugium non dirimi ob impotentiam solummodo respectivam; ac proinde hanc perpetuam non esse. Tertio; quod arte Medica mulieris angustia relaxari, & virilis membri undecunque proveniens impropertio tolli, & ipsa etiam malefici vis Ecclesiæ Exorcismis aut à maleficii authore vel alio enervari possit, Glossa *in c. Fraternalitatis cit. V. Miraculum.*

At multò verius, imò certum est, 10. etiam impotentiam respectu certarum duntaxat personarum perpetuam esse posse, ut cum S. Thoma *in 4. dist. 34. q. unica art. 3.* Panormit. *in c. Fraternalitatis cit.*

H h 2

n. 19.

n. 19. Sylvestro V. *Matrimonium* 8. q. 16. d. 3. Petr. Barbosa in l. 1. ff. *Soluto Matrim.* p. 1. n. 95. & alii docent Gutierrez de *Matrim.* cap. 1 13. à n. 1. Sanchez *disp.* 93. n. 5. & Pontius *Lib.* 7. de *Matrim.* cap. 65. n. 6. quòd id clarè proditum *can. Si per sortivias* 4. q. 1. cit. & insinuatum etiam sit *c. Fraternitatis* cit. cùm hoc textu matrimonium priùs instaurari non absolutè, sed eo solùm casu jubeatur, quò mulier, à priori viro prætextu impotentia ex naturali defectu provenientis separata, ab alio ei simili potuit cognosci, non obscurò indicio, eam si à dissimili duntaxat cognosci potuisset, priori viro non restituendam; ac proinde ejus impotentiam, quantumvis solùm respectivam, perpetuam fuisse; cùm istà solùm matrimonium dirimatur. Quare *c. hoc* à parte adversa perperam allegatur: uti & *c. Laudabilem* cit. cùm isto agatur de redintegratione conjugii propter viri impotentiam, provenientem ex frigiditate: quæ absoluta, non respectiva est; cùm frigidus omnino impotens reputetur, ut cum S. Thoma *disp. cit.* q. 1. art. 2. observat *cit.* Sanchez n. 6. ubi ex *can. Requisisti* cit. recitata verba de eadem naturali frigiditate intelligit.

Non magis quàm textus, urget ratio; cùm ob membri genitales nimiam angustiam mulierem viro, & hunc ob illius magnitudinem uni duntaxat aut certis quibusdam mulieribus non convenire; idque ex maleficio aliquando evenire & naturalia illa vitia mediis naturalibus non emendari & consuetis Ecclesiæ Exorcismis aliisve licitis mediis fascinum non semper tolli, experientia sit compertum. Neque refert; quòd maleficiùm ab ejus authore vel alio malis artibus tolli queat; quia, hæc impotentia perpetuitati non obstat, ex *c. Fraternitatis* cit. liquet.

Dubium secundò est de obligatione conjugis ad impotentiam tollendam. Qua in re præ oculis habenda est qualitas remediòrum. Et primò quidem, ex omnium sententia eam tollere uterque tenetur per media, quæ neque cum morbi, neque cum alterius gravis incommodi periculo sunt conjuncta; id enim poscit mutuum jus copulæ, ab utroque in alterum translatum ipso contractu nuptiali.

Secundò, eam tollere neuter tenetur per media, afferentia discrimen salutis corporalis; quia ad hujusmodi remedia admittenda neuter se obligavit, aut conjugii lege obligatur, ut luculenter patet ex eo; quòd cùm ex cohabitatione salutis corporalis periculum imminet, divortium permittatur, ex communi sensu DD.

Tertiò, ex eadem ferè ratione admittere conjugum neuter tenetur impotentia remedia, quæ, licet nullum mortis, gravissimæ tamen infirmitatis periculum afferre judicantur, *cit.* Sanchez *disp.* 93. n. 32. & Perez f. 7. n. 3.

Quartò, mortis & hujusmodi infirmitatis periculo absente, conjux uterque ad suam & alterius etiam impotentiam tollendam, quando ea tolli aliter non potest, admittere tenetur remedia cum gravi dolore ac molestia conjuncta; ac proinde etiam virgo pati scissuram, quæ tolli ejus arctitudo vel virginalis claustrum referari, eaque marito ad carnale commercium idonea reddi posse à peritis judicatur, ut aliis DD. allegatis verissimè censent *cit.* Sanchez n. 34. Perez n. 6. & 7. & Gobat n. 434. Ratio est; quia, cùm tali casu matrimonium iure validum, eoque mutuum jus ad copulæ potentiam translatum sit, ad actus conjugales alteri exhibendos uterque obligatur, ejusmodi dolore ac molestia non obstantè;

obstante; cum huic multum præponderet adeptio spei proles procreanda, maximumque incontinentiæ ac pollutionum & ex his imminens periculum animarum: ad quæ incommoda sanè gravissima, cum sine graviore vel æquali incommodo potest, utrumque obligare videtur lex conjugii; cum qui ad exhibendū aliquid obsequium, etiam ad ejus requisita ponenda & impedimenta, cum potest, removenda obligetur.

14. Quintò, in dubio, an scissura aliæve remedia mortis afferant periculum, illa admittere conjux non tenetur, nec debet: sicut sumere nequit cibos ac medicamenta, de quibus, an lethalia sint, rationabiliter dubitatur, *citt. Sanchez n. 15. & Perez n. 6.* ubi, tali casu matrimonium invalidum esse, uterque & rectè monet, ac desumitur ex *c. Fraternalitatis cit.*

15. Dubium in praxi utile est tertio de modo tollendi impotentiam, ex maleficio proveniente & à maleficio ex tacito, ut frequenter solet, vel etiam expresso pacto cum dæmone inito signi alicuius positione procuratam; usu enim magistro docemur, à maleficio quandoque cum dæmone conveniri & poni signa, v.g. glomum capillorum, ligaturam vel nodos funiculi, fixuram clavi &c. eiusmodi aliæve res sub limine domus aliòve loco defodi aut abscondi ea pactione; ut, quamdiu signum non destruitur aut removetur, maleficio duret & impotentiam aliudve nocumentum conservare dæmon

16. teneatur. Eiusmodi autem pactum simplex aut duplex esse potest. Simplex est, si eiusmodi signò positò dæmon præcisè impotentiam vel nocumentum aliud inducere & illo durante conservare: non etiam eò ablato potentiam restituere vel nocumentum tollere teneatur; ut ablato signò liberum ei sit, à mali illatione cessare vel eam continuare. Duplex autem,

si non solum positò & durante signo malum inducere & conservare: sed insuper remotò vel destructò signò desistere & potentiam, sanitatem &c. restituere aut procurare teneatur.

Tolli vel impediri ex pacto diaboli- 17. co orta maleficia diversimodè possunt, & Primò quidem remediis supernaturalibus, ut sunt oratio, invocatio sanctissimæ Trinitatis, Nominis JESU vel B. Virginis, ieiunium aliæque mortificationis vel misericordiæ opera, usus Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ vel signi S. Crucis aut sanctarum Reliquiarum, aqua, panis aut sal benedicta, consueti Ecclesiæ Exorcismi &c. Secundò alio potentiori & contrario maleficio. Tertio remotione vel destructione signorum, quibus positis impotentia aliudve nocumentum ex pactione cum dæmone inita inferitur &, quamdiu illa intacta manent, conservatur. Quarto positione alicuius rei, quæ pactum à maleficio cum dæmone initum dissolvitur; quòd eam dæmon aversetur aut ex pacto solummodo ligetur, quamdiu eiusmodi res à maleficiato per se aut alium non ponitur. Quibus præmissis

Certum est primò impotentiam ex maleficio proveniente laborantibus aliud- 18. ve ex eo nocumentum passis non solum licitum, sed consultum & præ omnibus aliis suadendum esse usum remediorum spiritualium ac supernaturalium; quippe quæ ad obtinendam ab eiusmodi malo & præstigiis omnibus liberationem à Deo specialiter instituta & ordinata, eorumque usus non solum ab omni peccati periculo remotissimus, sed insuper meritorius, & ad corporis animæque salutem proficuus est, Delrio *Disquisit. Magic. Lib. 6. cap. 2. Lessius Lib. 2. de J. & J. cap. 44. à n. 49. cit. & Palao Tract. 17. disp. 1. p. 11. n. 3.*

Certum est secundò, impotentiam a- 19. liudve

H h 3

aliudve nocentū quocumque, ex maleficio ortū, tolli non posse maleficio alio & potentiori: quamvis ad id parata opera à malefico offeratur, ex certa & ab omnibus recepta doctrina D. Thomæ in 4. dist. 34. q. unic. art. 3. ad 3. Ratio manifesta est; quia omne maleficio est intrinsecè malū, sive ad nocendū, sive etiam, ut quandoque sed in speciē tantū solet, ad benefaciendum sit comparatum; cū sit usus artis magicæ, & expressa vel tacita invocatio auxilii dæmonis ad recuperandam potentiam aliūve effectum obtinendum: cuiusmodi auxilii invocatio & usus quicumque severè interdictus est à Domino Deo, cuius præceptum est, *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini*, Levitici cap. 19. v. 31. & gravissima comminatio, *Anima, qua declinaverit ad magos & ariolos, ponam faciem meam contra eam & interficiam illam*, ibid. cap. 20. v. 6. quibus similia ex S. Augustino referuntur *can. Qui sine 7. can. Illo 8. Ec. 26. q. 2. can. Admoneant 15. can. Non observetis 26. q. 7.*

Neque ejusmodi maleficii usum honestat utilitas atque etiam bonitas effectus; quia mala facienda non sunt, ut veniant bona, secundum Apostolum ad Roman. cap. 3. v. 8. atque idcirco non immeritò Alexander III. presbytero, qui bonò zelò & simplicitate ductus, ad recuperandam Ecclesiæ rem furto ablatam, superstitiosam divinationem expertus erat, ab Altaris ministerio remoto poenitentiam iussit imponi, *c. Ex tuarum 2. de Sortilegiis*. Unde etiam

Certum est tertio, casu, quò ex pacto cum malefico quomodocumque inito dæmon, positò signò, non solum impotentiam aliudve nocentum inducere illò, que durante conservare, sed in super signò remotò vel destructò ejusmodi malum tollere & potentiam, sanitatem &c. resti-

tuere ac procurare tenetur, signum tollere maleficiato non licere ea intentione; ut dæmon ex pacto malum auferat & potentiam, sanitatem &c. procuret ac restituat. Ratio est; quia tali intentione facta signi ablatio pacti cum dæmone initusus, confirmatio & approbatio foret, eiusque virtute potentia, sanitatis &c. recuperatio speraretur, *citr. Sanchez n. 1. & Perez f. 8. n. 4.* Hæc omnino certa,

Controversia autem percelebris est, an sine ullius maleficii & huiusmodi pactiois interventu removere ac destruere, vel ab ipso malefico petere liceat; ut destruat vel removeat signum, quò positò ac durante impotentiam vel aliud nocentum dæmon ex pacto vel expresso pacto inducere & conservare tenetur; nam & hoc apud *citr. Delrio Lib. 7. cap. 2. f. 1. q. 3.* aliqui inficiantur & moventur

Primò exemplò S. Hilarionis, non passi investigationem ac remotionem signorum, quibus dæmon se ligatum, usque ablati se à puella exiturum dixerat, apud S. Hieronymum in *Vita Hilarionis*; quem S. Ecclesiæ Doctor ea ratione ductum ait; ne dæmon solitis incantationibus recessisset, aut ejus dictis fidem accommodasse ipse videretur.

Secundò; quia ejusmodi signi destructio est quoddam signum datum potentia & sanitatis à dæmone restituenda, aut non amplius impedienda: à dæmone autem datis signis ad sanitatis & potentia recuperationem uti non licet; cū id sit intrinsecè malum; ut nullo casu nulloque quantumcumque honesto sine valeat honestari.

Tertio; quia à dæmone cum malefico pacifcente habetur notitia, quòd signi positione ac perseverantia impotentia vel aliud nocentum illatum conservetur; ac proinde illius remotione vel destructione sit

atione sit cessaturum; cum seclusa patione id maleficiatus nesciret; ac proinde signum removens aut tollens ad tollendum maleficium utatur scientia à dæmone accepta; cuius ad mali propullationem atque potentia & sanitatis recuperationem usus illicitus est.

Quartò; quia, sicut signi positio ad tollendâ potentia aliudve nocumentum inferendum valet: sic ejus destructio vel remotio valet ad potentia recuperationem & liberationem à nocumento; cum dæmonis adinventio & opus utraque sit & utriusque effectus ipse sit causa: & sicut signò positò impotentiam inducit aut aliud malum infert, sic eò remotò vel destructò potentiam ipse reducat & tollat nocumentum.

Quintò; quia, si removeere aut destruere liceret signa, quibus positus dæmon ex pacto impotentia vel nocumentum aliud induxit, uti etiam liceret signis ac remediis aliis, quibus positus dæmonem ab ejusmodi mali illatione cessaturum scitur; cum non appareat ulla ratio, cur signi ablatio potius quam positio signorum aut mediorum aliorum usus licitus sit: & à pacto saltem implicito cum dæmone hujusmodi signorum positio & mediorum usus non magis quam eorum ablatio sit dependens. His tamen non obstantibus

21. Eiusmodi signorum, quorum positione ac perseverantia impotentia aut aliud malum illatum conservatur, destructionem ac remotionem non illicitam esse; atque idcirco maleficiatum illa destruere vel removeere per se, aut; ut id præstet, à malefico vel alio petere posse cum Scoto in 4. dist. 34. q. unica & ejus Scholæ DD aliis, cum Cajetano in Summa V. Maleficium, Sylvestro V. eodem q. 7. Soto dist. cit. q. unic. art. 4. Navarro Manual. cap. 11. n. 29. Castro Lib. 1. de

Hæretic. Punit. cap. 15. Delrio cit. q. 3. tota &c. defendunt Lessius cap. cit. n. 36. Suarez Lib. 2. de Superstit. cap. 17. à n. 9. cit. Sanchez à n. 3. Perez f. 8. à n. 5. Palao p. 11. n. 8. & alii RR. Rationem factis efficacem reddunt; quia remotionis & destructionis signi inhonestas, si quæ esset, tota proveniret ex eo; quòd esse videatur usus & participatio quædam artis magicæ & tacita invocatio dæmonis; ad hoc enim evincendum deductæ rationes planè omnes tendunt: talis autem actus rationem non habere destructionem illam offenditur; quia hæc artis magicæ participatio usúsque; & diabolici auxilii invocatio non est ex sua natura; cum hæc præcisè spectatâ omnino indifferens actio sit. Neque etiã ex fine & intentione removeentis ac destruentis; hic enim dæmonem non tam invocare, quam per maleficium sive positionem signi factâ ejus invocatione, signi remotione vel destructione dissolvere & impedire intendit. Neque etiam ratione effectus; quia impotentia aut alterius nocumenti cessatio ex se bona & removeenti vel destruenti debita est. Neque etiam ex antecedente pacto; quia signum tollens cum dæmone non convenit; ut amotò vel destructò signò desinat nocere; sicut enim, qui sciens à civitatis proditore ex collusionem vel pactione cum hostibus inita positum esse signum, quò conspectò isti, quo tempore & loco civitas invadenda & occupanda sit, signum illud tollendò non tam colludere & pacisci cum hostibus aut inito cum illis pacto consentire, quam eos averfari & collusionem pactionemque impedire ac tollere censetur: sic etiam, qui sciens, à malefico ex pactione cum dæmone inita positum esse signum inducendi impotentiam aliudve nocumentum inferendi, signum illud removeendò vel destruedò non tam cum dæmone pacisci, cum eòve à malefi-

à malefico inito pacto consentire, quàm illum averfari, pactum dissolvere eisque resistere & ne impotentiam aliudve malum illatum continuet, impedire intelligitur. Neque etiam ratione credulitatis, quòd signò sublatò maleficium sit cessaturum; quia id credere ullo Jure non prohibetur; cùm ex usu & experientia verisimile sit, fore ut dæmon, qui pacto ligatus erat ad nocendum, signò ablatò pactoque dissolutò cesseret.

Confirmatur hæc ratio & resolutio primò; quia in impotentia vel alterius nocenti illatione dæmon aliquid agit & operatur: non etiam in potentia recuperatione & liberatione à nocimento ad signi destructionem vel ablationem; quia hæc facta solummodo agere & operari definit; quòd ex pactione cum malefico inita agere & operari solum teneatur, quamdiu signum durat; ac proinde signò ablatò agere & operari definit non ex nova pactione, sed ex mera prius initi dissolutione ac cessatione.

Confirmatur secundò; quia, si maleficus in externo vel etiam in interno ac Pœnitentiæ foro impotentiam aliudve nocimentum signi alicujus positione illatum & conservatum confiteretur, ab utriusque fori iudice ad signi remotionem compelleretur; imò externi fori iudex aliquando illius remotionem vel destructionem alteri mandaret, manifestò indicio, ut signum tollat, à malefico peti, idque ab ipso maleficiato ad se à diabolica vexatione liberandum tolli posse, quin ex pacto cum dæmone inito agere eumque invocasse videatur.

Ex his facili negotio diluuntur argumenta, quibus signorum à maleficis positionum destructione vel remotione facta, pactorum diabolicorum dissolutio ipsa quoque arguitur Superstitionis.

23. Primum, quia S. Hilarion diabolica

pactionis signa perquiri & removeri ve-tuit, partim causâ vitandi scandali pusillorum; ne scilicet præsens ac rudis populus, dæmonis à puella expulsiōnem magicis incantationibus procuratam, existimaret: partim verò; quòd ad fidelium in fide & fiducia in Deum confirmationem & Divini Numinis majorem gloriam fore judicârit, si miraculorum patratorum, quò excellebat, dono uteretur, & virtute Divina puellam à maligni spiritus potestate ac vexatione liberaret.

Secundum; quia signi ablatio non est signum potentia, sanitatis &c. expactione à dæmone procuranda ac restituenda, sed solummodo remotio causa & invocationis, ad potentiam & sanitatem impediendam vel tollendam moventis; cùm ex pactione expressa vel tacita cum malefico inita dæmon positò signò solummodo nocere: non etiam signò remotò potentiam & sanitatem procuratò prodesse teneatur hęc ipsò; quòd positò ac perseverante signò solummodo potentiam & sanitatem tollendò nocet: non etiam; ut signò ablatò illas restituendò profit cum malefico sit pactus; ac proinde signi remotionem vel destructionem secuta potentia & sanitatis recuperatio nullatenus procedat ex pactione, sed huic merè accidentaria sit.

Tertium; quia signum tollens, eò ablatò dæmonem desinere, non didicit ab ipso dæmone, sed naturaliter intellexit ex iis, quibus id cum illo pactus maleficus manifestavit: & si ab ipso dæmone id didicisset, & discendò graviter peccasset, accepta tamen ab eo notitia ad signi destructionem vel remotionem usus ei illicitus non esset: sicut, qui Grammaticam aliãve ex se licitam artem dæmonis magisteriò didicisset, licet ab eo discendò graviter peccârit, Grammaticam tamen aliãve ejusmodi artem usu exerce-
cepe sine

gere sine peccato potest, ut aliis DD. relatus tradunt *citt.* Sanchez *n. 4.* & Palao *p. 11. n. 1.*

Quartum; quia inter signi positionem & ablationem lata disparitas est; cum illa ex pactione, non etiam ista procedat: ad illam dæmon agat aliquid & operetur, ad hanc agere & operari desinat præcisè ideo; quod cum malefico in ita pactionis vi solum ligetur, quamdiu signum in loco positum intactum perseverat: eò verò remotò agere desinat, vel; quia non vult: vel; quia à Deo non amplius permittitur: non vi pactionis, ipsum inter & removen-tem intercedentis.

24. Quintum ac postremum; quia verisimilius licita non solum est destructio vel remotio signorum à malefico positòrum, sed etiam positio contrariorum, ex se tamen licitorum aut indifferentium signorum, quibus positis dæmon nocere desinit; quod ex pactione cum malefico in ita ad impotentiam aliudve malum inducendum solum ligetur, donec hujusmodi contrarium signum ponatur, ut cum Hostiensis *in c. fin. hâc Rubr. n. 6.* Joan. Andr. *ibid. n. 16.* sustinent Sylvester *V. Maleficium q. 7.* non obscurè: & perspicuè omnino docent Sanchez *Lib. 2. Moral. cap. 41. n. 25. citt.* Lessius *n. 45.* Suarez *n. 16.* Palao *n. 10.* & Perez *n. 6.* qui parùm referre aiunt, an id proveniat ex eo; quòd dæmon tali signo offendatur, vel ipse staturerit, tali signo positò à nocumento inferendo cessare, vel à Deo nocere amplius non permittatur. Rationem reddunt; quòd licitum sit, aliquid ex se bonum vel omnino indifferens facere, quò factò à malefico cum dæmone in ita conventio dissolvitur ac cessat; cum id non signum pactionis novæ, sed priùs in ita detestatio & everfio sit.

☉ (O) ☉

ARTICULUS II.

De Impotentia dirimente Matrimonium.

SUMMARIUM.

25. Nuptiis non obstat impotentia ad solam generationem:
26. Ad copulam solum temporanea,
27. Et aliquando respectiva:
28. Imò & absoluta, si superveniat matrimonio,
29. Etiam nondum consummato:
30. Cujus contractum aliquando præcessisse,
31. Aliquando ei supervenisse, præsumitur.
32. Superveniens conjugio, hujus usum plerùmque non impedit:
33. Aliquando tamen illicitum reddit.
34. Valet matrimonium à moribundo,
35. Et ab hermaphrodito secundùm sexum prævalentem:
36. Aliquando etiam secundùm debilitatem initum.
37. Cum dubio de impotentia matrimonium iniri nequit.
38. Conjuges impotentes separantur, si incontinenter:
39. Si castè vivant, cohabitare permittuntur.
40. Impotentes secundùm aliquos veterum contractum matrimoniale inire possunt:
41. Quod alij melius negant,
42. Spectatò jure moderno & ratione,
43. Et veteri jure non adversante.
44. Impotentia perpetua conjugum dirimit jure Ecclesiastico,
45. Imò Naturali.
46. Alia ratio est impotentia temporalis.

ii

Certum